

Populacja dzieci w Polsce

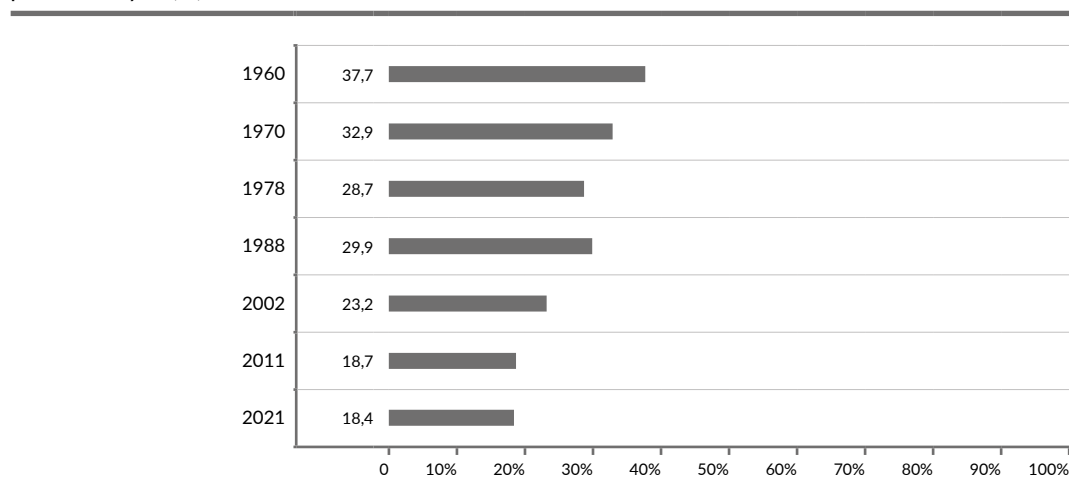
Katarzyna Drabarek – Fundacja Dajemy Dzieciom Się

Konwencja o prawach dziecka (KPD) przyjęta w 1989 r. definiuje dziecko jako każdą istotę ludzką w wieku poniżej 18 lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletniość (art. 1 KPD). W polskim prawodawstwie przyjmuje się, że osoba kończąca 18 lat staje się osobą pełnoletnią, co zazwyczaj wiąże się z nabyciem zdolności do czynności cywilnoprawnych oraz pewnych praw (np. do zawarcia małżeństwa) i obowiązków. Przed ukończeniem 18 lat małoletni może osiągnąć pełnoletniość przez zawarcie związku małżeńskiego. Taką możliwość ma kobieta, która ukończyła 16 lat, a okoliczności wskazują, że zawarcie małżeństwa będzie tożsame z dobrem zakładanej rodziny (art. 10 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego).

Według danych ze Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2021 r. w Polsce mieszkało blisko 7 000 600 dzieci w wieku 0–17 lat (Główny Urząd Statystyczny [GUS], 2022). Pięćdziesiąt jeden procent dzieci w Polsce to chłopcy (GUS, 2021). Coraz więcej polskich dzieci rodzi się za granicą (GUS, 2022). Według danych z 2011 r. dzieci w wieku 0–14 lat urodzonych za granicą było 101,8 tys., obecnie odnotowano duży wzrost tej grupy i liczy ona już 264,4 tys. osób. Ten trend wzrostowy utrzymuje się od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej (GUS, 2022).

Udział dzieci w populacji ogólnej Polski maleje od początku lat 90. XX w. (GUS, 2015). W roku 2001 dzieci poniżej 18 r.ż. stanowiły blisko 21% ogółu populacji (GUS, 2001), natomiast w roku 2021 odsetek ten wyniósł ok. 18% (wykres; GUS, 2022).

Wykres. Udział dzieci w wieku 0–17 lat w ogólnej liczbie ludności na podstawie spisów powszechnych (%)

Źródło: oprac. na podstawie: GUS, 2022.

Spadek procentowego udziału w populacji odnotowano wśród ludności z zarówno terenów miejskich (spadek o 0,1 pkt proc., do 16,9%), jak i wiejskich (spadek o 0,8 pkt proc., do 20,6%). Utrzymuje się trend mniejszego udziału dzieci w populacji miejskiej w porównaniu z ludnością wiejską (GUS, 2022).

Malejącemu odsetkowi dzieci i młodzieży w populacji towarzyszy wzrost odsetka osób starszych, co pogłębia proces starzenia się polskiego społeczeństwa (GUS, 2022). Wśród bezpośrednich przyczyn tego procesu wyróżnia się wydłużenie się średniej długości życia, poniesienie się jego poziomu i spadek dzietności. Starzenie się społeczeństwa jest obserwowane nie tylko w Polsce, ale w całej Unii Europejskiej (Eurostat, 2020).

Spadek dzietności, a w konsekwencji zmniejszanie się liczby dzieci wynika z wielu czynników: społecznych, ekonomicznych, zdrowotnych i obyczajowych. Ten niepokojący trend demograficzny stanowi zagrożenie dla przyszłej sytuacji ekonomicznej i społecznej Polaków oraz wpływa również na aktualną sytuację dzieci. Ponad jedna trzecia dzieci nie ma rodzeństwa. Z jednej strony może to prowadzić do większej koncentracji rodziców na jedynym dziecku i lepszej opieki, z drugiej – dzieci te są pozbawione naturalnej szansy na rozwijanie umiejętności społecznych w kontakcie z rodzeństwem. Podobnie rosnący wiek rodziców w momencie urodzenia pierwszego dziecka może oznaczać, że są oni lepiej przygotowani do swojej roli oraz że mają stabilniejszą sytuację finansową i zawodową. Rośnie jednak również prawdopodobieństwo pojawienia się problemów zdrowotnych rodziców małych dzieci, a także konieczności dzielenia czasu i uwagi między opieką nad dziećmi i nad niedomagającymi własnymi rodzicami czy dziadkami (tzw. *sandwich generation*; Szukalski, 2022). Zwiększa się też dystans między pokoleniami, co może wpływać na mniejsze zrozumienie przeżyć, potrzeb i praw dzieci (Gańko, 2011).

Bibliografia

- Eurostat. (2020). *Ageing Europe – statistics on population developments*. Eurostat.
- Gańko, N. (2011). Populacja dzieci w Polsce. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 10(3), 7–13.
- GUS. (2001). *Mały rocznik statystyczny 2000 r.* Główny Urząd Statystyczny.
- GUS. (2015). *Dzieci w Polsce w 2014 roku. Charakterystyka demograficzna*. Główny Urząd Statystyczny.
- GUS. (2017). *Ludność i ruch naturalny w 2016 r.* Główny Urząd Statystyczny.
- GUS. (2021). *Rocznik demograficzny*. Główny Urząd Statystyczny.
- GUS. (2022). *Raport zawierający wstępne wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2021*. Główny Urząd Statystyczny.
- Szukalski, P. (2009). Demografia współczesnego polskiego dzieciństwa. *Polityka Społeczna*, 9, 2–5.
- Szukalski, P. (2013). Rodzina przyszłości w perspektywie demograficznej. W: J. Grotowska-Leder, E. Rokicka (red.), *Nowy ład? Dynamika struktur społecznych we współczesnych społeczeństwach* (s. 411–427). Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Szukalski, P. (2022). Sandwich generation w warunkach przemian demograficznych. W: A. Kacprzak, M. Gońda, I. Kudlińska-Chróścicka (red.), *Problemy społeczne. Trwałość i zmienność w dynamicznej rzeczywistości. Księga jubileuszowa z okazji 45-lecia pracy naukowej i dydaktycznej Profesor Jolanty Grotowskiej-Leder* (s. 191–202). Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. <https://doi.org/10.18778/8220-767-5.12>

Akty prawne

- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 Nr 120 poz. 526).
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r. Nr 9 poz. 59).

Cytowanie:

- Drabarek, K. (2022). Populacja dzieci w Polsce. W: M. Sajkowska, R. Szredzińska (red.), *Dzieci się liczą 2022. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce* (s. 9–11). Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

Artykuł jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 3.0 Polska.